

طراحی پرستارانه

دکتر یوسف علی محمدی
اپیدمیولوژیست

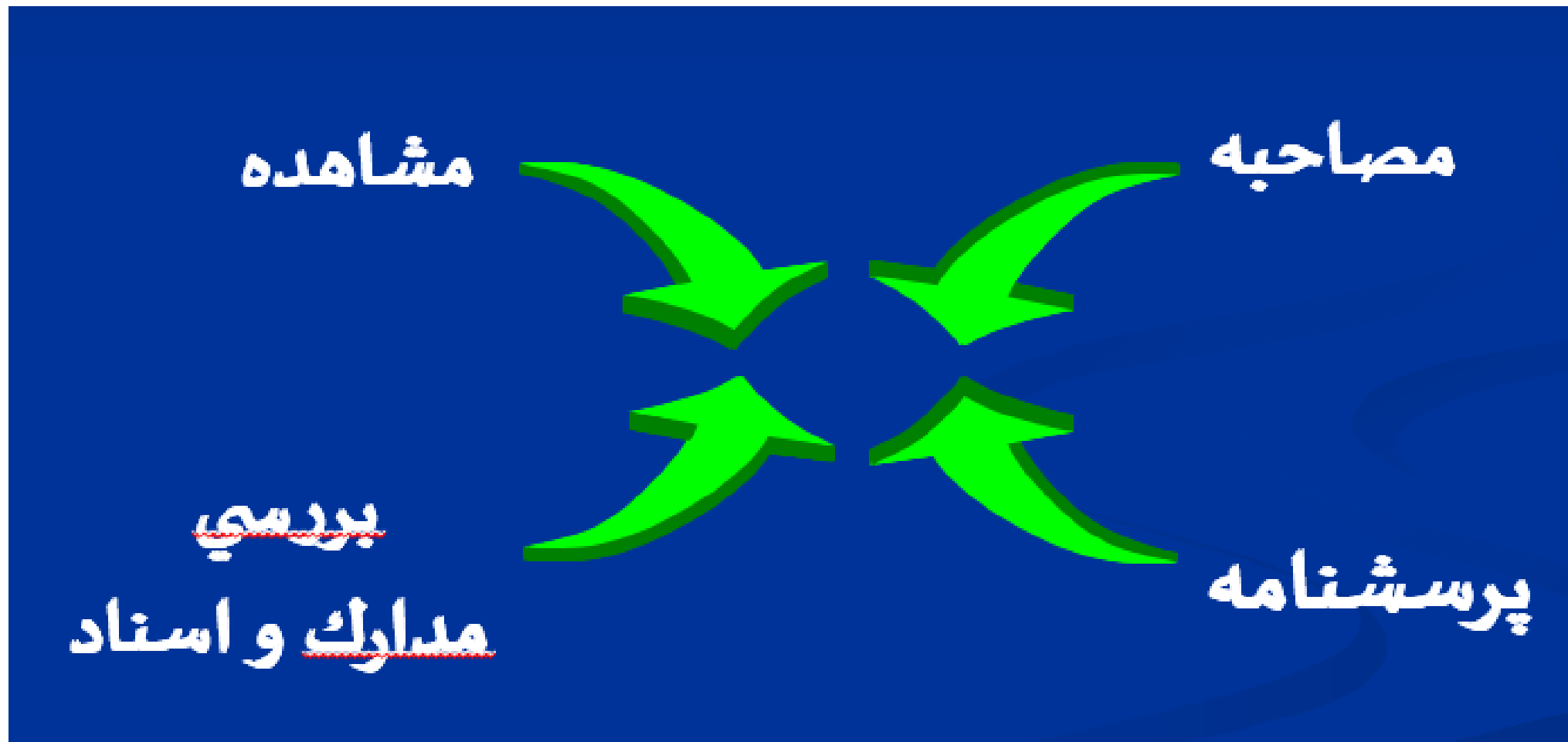
ابزار اندازه‌گیری در تحقیق

❖ پرسشنامه

❖ مصاحبه

❖ مشاهده

روشهای گردآوری اطلاعات



پرسشنامه

تعریف: پرسشنامه مجموعه‌ای از سوال‌هاست که پاسخ دهنده با ملاحظه آن‌ها پاسخ لازم را ارائه می‌کند.

اصول کلی تنظیم پرسشنامه: دارای اهداف و سوال‌های تحقیق، جذاب بودن برای پاسخگو، کوتاه و حاوی کلیه اطلاعات مورد نیاز تحقیق

پرسشنامه

- پرسشنامه مجموعه‌ای است از سئوال‌ات کتبی و غالباً مبتنی بر گزینه‌های مشخص که پاسخ دهنده جوابهای خود را بر آن درج می‌کند.

موارد استفاده از پرسشنامه

- در مواردی که از راه مشاهده یا مصاحبه نتوانیم حقایق و اطلاعات مورد نیاز را بدست آوریم
- منابع لازم برای کسب اطلاعات در دسترس نباشند و ما ناگزیر باشیم از طریق پرسش از افراد بصیر در آن راه گام برداریم.
- محقق بخواهد نظر جمعی را در مورد مسأله ای بدست آورد. طرز تلقی مردم را از یک مسأله بداند، فلسفه‌ای را جستجو کند، از دیدگاه مثبت و منفی مردم نسبت به امری سر در آورد.

مزایای پرسشنامه

- از نظر تعداد سوالات و دامنه آن انعطاف پذیری بیشتری نسبت به مصاحبه دارد.
- از طریق آن با گروه وسیع‌تری در داخل و خارج جامعه می‌توان تماس گرفت و اطلاعات وسیع و قابل اعتماد تری را می‌توان بدست آورد.
- سرعت عمل، هزینه پایین، سادگی و آسانی اجرا، همانندی سوالات برای همه، مشخص تر بودن حد و مرز سوالات، آسانی استخراج مطالب و ارزیابی باعث آن میشود که از این شیوه بیشتر استفاده شود.

محدودیت‌های پرسشنامه

- مطلق بودن هر سوال, عدم امکان توضیح, عدم رابطه روانی بین پرسشگر و پاسخگو
- مبتنی بودن پاسخها بر محافظه جاری, راز داری

محققى كه پرسشنامه را طرح مينمايد بايد نکات زير را مد نظر داشته باشد:

- دقيقاً چه چيزى را ميخواهم بدانم؟
- سؤالات را از چگونه جمعيتى خواهم پرسيد ؟
- سطح اطلاع و درک آنها از موضوع در چه حدى است؟
- آيا بيشتر باسوادند يا بيسواد؟
- اطلاعات گرد آمده چگونه تجزيه و تحليل ميشوند ، با دست يا با رایانه ؟



گام‌های طراحی پرسشنامه برای طرح تحقیق

مراحل مختلف طرح ریزی یک پرسشنامه

❖ پرسشها را به طور واضح، کوتاه و با استفاده از کلمات روزمره بنویسید.

❖ مطمئن شوید که با هر سؤال ، هر بار، تنها یک نکته را مطرح میکنید.

❖ مطمئن شوید که پرسش شما نحوه پاسخ را القاء ننماید.

❖ مطمئن شوید که پرسشنامه با توجه به جلب همکاری نفرات پاسخگو طرح شده باشد.

❖ سؤالاتی را بمنظور کنترل پاسخهایی که به پرسشهای حساس قبلی داده شده طرح نمایید .

❖ پرسشنامه را حتی الامکان کوتاه طرح نمایید .

❖ مطمئن شوید که در نهایت از تمام سؤالاتی که در پرسشنامه گنجانیده اید استفاده میشود.

مطمئن شوید که تمام مصاحبه کنندگان و مصاحبه شوندگان فهم مشابهی از سؤالات طرح شده را دارند.

❖ برای اطمینان از درست بودن سازمان،واژه بندی و ترتیب و توالی سوالات پرسشنامه را قبل از شروع طرح امتحان کنید.

❖ آزمایش قبلی پرسشنامه برای تصمیمی در این مورد که آیا ترجمه آن به یک یا چند زبان محلی ضرورت دارد یا ندارد ، لازم است.

❖ از سوال های دو وجهی که شامل دو سوال در یک پرسش است اجتناب شود

❖ از بیان سوال های مستقیم که موجب تحریک حساسیت آزمودنی شده و یا در وی ایجاد مقاومت می کند پرهیز شود

انواع پرسشنامه



پرسشنامه حضوری

- هرگاه بررسی در سازمان کوچکی صورت می گیرد و آمادگی و توانایی جمع کردن کارکنان در یک محل وجود داشته باشد تا به پرسشها پاسخ دهند اجرای حضوری بهترین روش گردآوری اطلاعات است.
- امتیاز این شیوه آن است که خود پژوهشگر می تواند شخصاً پرسشنامه های تکمیل شده را در مدت زمان کوتاه گردآوری کند و هرگونه تردیدی را که پاسخ دهندگان در مورد هر یک از سوالات دارند بی درنگ برطرف کند.

پرسشنامه پستی

- مزیت برجسته آن این است که منطقه جغرافیایی گسترده‌ای را در بر می‌گیرد.
- پرسشنامه‌ها از طریق پست برای پاسخ دهندگان ارسال می‌شود تا آنان هر گونه که راحت ترند آنها را تکمیل کنند.
- یکی از دشواریهای آن این است که چنانچه پاسخ دهنده با ابهامی روبرو باشد آن را نمی‌توان برطرف کرد.

در روش ارسال پرسشنامه از طرق پست باید نکات زیر رعایت شود:

- الف) روی پاکت آدرس گیرنده و فرستنده به طور کامل نوشته شود.
- ب) پرسشنامه و راهنمای آن در پاکت قرار داده شود.
- ج) برای سهولت کار عودت پرسشنامه تکمیل شده، پاکت تمبر زده ای را که روی آن آدرس محقق نوشته شده است ضمیمه کند تا پاسخگو برای ارسال پرسشنامه ناچار به تهیه پاکت و تمبر نباشد.
- د) در صورت امکان نامه جداگانه یا کارت یا نشانه‌ای یادگاری به عنوان هدیه برای پاسخگو بفرستد.

پرسشنامه الکترونیک

- تکمیل پرسشنامه (آن لاین) با اتصال میکرو کامپیوترها به شبکه های رایانه ای برای پاسخ دهندگان میسر است.
- همچنین می توان دیسکهای داده ها را برای پاسخ دهندگانی که از رایانه شخصی استفاده می کنند ارسال کرد.
- البته زمانی می توان از این ابزار استفاده کرد که پاسخ دهنده طرز کار با رایانه را بداند و تمایل به پاسخگویی بدین طریق را داشته باشد.

اجزاء اصلی پرسشنامه

- الف) نامه همراه یا مقدمه ای برای آماده کردن پاسخ دهنده جهت تکمیل پرسشنامه

- ب) دستورالعمل ها

- ج) سوالهای (گویه‌ها)

انواع سوالات در پرسشنامه

پرسشهای
باز

به پاسخ دهنده اجازه می‌دهد
هرگونه مایل است جواب دهد.

پرسشهای
بسته

از پاسخ دهنده می‌خواهد از میان گزینه‌هایی
که پژوهشگر ارائه می‌کند یکی را برگزیند.

انواع سوالات بسته

- (الف) حالت چند جوابی :
- در این سوالات پاسخ دهنده یکی از گزینه‌های ارائه شده را انتخاب نموده و علامت گذاری می‌کند.

• (مثال)

- مسیر مهاجرت شما به چه صورتی بوده است ؟
- از جامعه عشایری به روستا
- از جامعه عشایری به شهر
- از جامعه روستایی به شهر

(ب) حالت مقیاس چند درجه‌ای

- در این نوع سوالات، پاسخ دهنده موضع خود را در مورد موضوعی بر روی یک طیف با انتخابی که به بهترین وجه نمایانگر باورها، عقاید یا نگرش او درباره آن گونه باشد مشخص می‌کند.



ج) حالت تعیین اولویت نسبت به موارد ارائه شده

• در این حالت یک سری گویه ارائه شده و از پاسخ دهنده خواسته می شود تا ترتیب اهمیت آنها را مشخص کند.

• مثال (

• مشاغل زیر را به ترتیب اهمیت رده بندی کنید :

• معلمی پزشکی تجارت

• اداری کشاورزی کارگر صنعتی

جدول مقایسه سوال‌های پاسخ-بسته و پاسخ-باز برای اندازه‌گیری یک موضوع

سوال با پاسخ باز	سوال با پاسخ بسته
چگونه و با چه وسیله نقلیه‌ای به محل کار خود می‌روید؟	آیا با یکی از وسایل «خودرو شخصی»، «اتوبوس» یا «پیاده‌روی» به محل کار خود می‌روید؟
رابطه خود با رئیس را در چند جمله توصیف کنید.	آیا رابطه خوبی با رئیس خود در محل کار دارید؟
برای سودآوری در سفرهای تجاری، چگونه هزینه‌ها را مدیریت می‌کنید؟	آیا نتیجه سفر تجاری شما، سودآور بود؟
جلسه مذاکره چگونه گذشت؟	آیا مذاکره موفق داشتید؟

مزایا و معایب سوالات بسته-پاسخ و باز-پاسخ

سوالاتی بسته پاسخ	سوالاتی باز پاسخ	
<ul style="list-style-type: none"> - ثبات پاسخها در میان پاسخ دهندگان بالا می رود - جدول بندی کردن سریعتر و راحت تر صورت می گیرد. - توسط پاسخ دهندگان مردم پسندتر است. 	<ul style="list-style-type: none"> - آزادی برای پاسخگویی وجود دارد - ساختن آن راحت تر است - امکان پیگیری از طرف مصاحبه گرو وجود دارد. 	مزایا
<ul style="list-style-type: none"> - وسعت پاسخها ممکن است محدود شود. - برای ساختن آن زمان بیشتری به کار برده می شود. - برای پوشش دادن به موضوع تحقیق نیاز به سئالهای بیشتری است . 	<ul style="list-style-type: none"> - پاسخها منجر به بی ثباتی در طول و محتوا می شود. - هم سئالها و هم پاسخها در معرض تفسیر - اشتباه قرار می گیرند. - جدول بندی و نتیجه گیری مشکل است 	معایب

پرسشهای همراه با واژگان مثبت و منفی

- به جای اینکه همه پرسشها را به صورت مثبت بنویسم، شایسته است پرسشهایی همراه با واژگان منفی نیز در نظر گرفته شود تا گرایش پاسخ دهنده به علامت زدن در یک سمت مقیاس به حداقل برسد.
- یک پرسشنامه خوب آمیزه‌ای از پرسشهای مثبت و منفی را در خود دارد.

سوالهای مشروط

- غالباً بعضی از سوال‌های پرسشنامه به بعضی از پاسخگویان مربوط می‌شود و به پاسخگویان دیگر ربطی ندارند.
- زمانی این نوع موقعیت بروز می‌کند که می‌خواهید مجموعه سوال‌هایی درباره موضوعی خاص مطرح کنید. سوال‌های متعاقب این مجموعه از سوالها را “سوال‌های مشروط” می‌نامند. اینکه آیا باید آنها را پرسید یا به آنها پاسخ داد، مشروط به پاسخ‌هایی است که به نخستین سوال در این مجموعه داده می‌شود.
- استفاده از سوال‌های مشروط ممکن است کار پاسخگویان را در تکمیل پرسشنامه آسان‌تر سازد، زیرا آنان مواجهه با پاسخ دادن به سوال‌هایی نیستند که به ایشان مربوط نیست.

مثال (

آیا تا کنون درباره « برنامه پاسداری از محله » چیزی شنیده اید ؟

[] بله

[] خیر

اگر بله :

الف) آیا کلاً آن برنامه را تأیید می کنید یا تأیید نمی کنید ؟

[] تأیید می کنم

[] تأیید نمی کنم

[] نظری ندارم

ب) آیا تا کنون در جلسه ساکنان برای پاسداری از محله شرکت

کرده اید؟

[] بلی

[] خیر

اگر بله : آخرین بار چه زمانی در جلسه شرکت کردید ؟

دو اصل مهم در ترتیب ارائه سوال‌ها

- سوال‌های اولیه باید به حدی جالب باشد که پاسخ دهنده را به پاسخ دادن ترغیب کند
- سوال‌ها از ساده‌ترین به پیچیده‌ترین عرضه شود.



